

ANÀLISID'EXPERIÈNCIESI PROJECTES D'ESCOLARITZACIÓ D'ALUMNES NOUINGUTS

Joan-Josep Llansana
Coordinador

La constitució de l'autoanomenat *Govern d'esquerres i catalanista* ha comportat, entre altres, l'extensió de les aules d'acollida com a model d'incorporació del alumnat nouvingut a la realitat escolar del nostre país. Aquesta extensió ha comportat, ensems, la formulació de projectes d'escolarització que posen en qüestió alguns dels aspectes organitzatius i metodològics que havien caracteritzat el nostre sistema escolar, tot evidenciant-ne determinades mancances i dèficits estructurals.

D'altra banda, l'arribada del alumnat nouvingut a nostres centres ha contribuït a plantejar-se nombrosos interrogants en relació amb els mecanismes de canvi i de resposta a les noves necessitats socials de què disposa la institució escolar.

Les experiències que aquí es presenten en a veure amb totes aquestes qüestions.

A través de la descripció i anàlisi reflexiva de la tasca quotidiana de dos professionals que treballen com a tutor i tutorada de dues aules d'acollida de dos instituts de la ciutat de Barcelona, intentarem desgranar alguns dels factors que acceleren o frenen, que afavoreixen o limiten, el procés d'aprenentatge de l'alumnat nouvingut. Del nostre punt de vista, aquests factors que condicionen el procés d'aprenentatge de l'alumnat nouvingut són, a manera de síntesi, els següents:

- la llengua d'origen del alumnat,
- les característiques de la seva escolarització prèvia,
- els aspectes de caràcter emocional,
- les necessitats educatives que es deriven de les seves característiques personals, individuals,
- les diferències de contextos socio-familiar, i
- les oportunitats o les barreres institucionals.

Abans d'acabar, però, ens agradaria insistir que la nostra exposició no és fruit de la recerca teòrica, de la investigació acadèmica, sinó que neix de la reflexió sobre la pràctica a les nostres aules i que, en aquest sentit, és anecdòtica més que sistemàtica, i es fonamenta en l'anàlisi crítica de les realitats que vivim més que en arguments d'autoritat.

Les persones que assumeixen aquesta responsabilitat són: l'Anna Moreno, professora d'ensenyament secundari, llicenciada en Filologia, i tutora de l'aula d'acollida de l'IES Bernat Metge de Barcelona i en Rubén López, professor d'ensenyament secundari, llicenciat en Filologia i en Ciències de la Comunicació i un dels dos tutors de l'aula d'acollida de l'IES Milà i Fontanals de Barcelona.

ANÀLISID'EXPERIÈNCIESI PROJECTESD'ESCOLARITZACIÓ D'ALUMNES NOUINGUTS

Anna M. Moreno

Al IES Bernat Metge, situat al barri de Sant Martí d'Acollida (A.A.), tot i que abans existia un grup d'alumnat prové d'Amèrica del Sud, tot i que també hi tenim xinesos, moldaus, russos i polonesos. Entotal, l'aula és integrada per vint alumnes.

Cal recordar que la raó de ser del A.A. és que l'aula de referència on se l'aculli i es prioritzi l'aprenentatge intensiu de la llengua catalana, tot interaccionant amb els seus companys de l'aula ordinària (A.O.). Al A.A. s'ha d'assolir el nivell A1 i A2 (nivell inicial i d'usuari bàsic, respectivament) segons el *Marc europeu comú de referència per a les llengües: aprendre, ensenyar, avaluar*.

Quan arriba un alumne immigrant al centre es fa una avaluació inicial, on principalment es valora el coneixement de l'alumne en la seva L1 i en l'àrea de matemàtiques. Unavegada està aquest informació s'ha d'elaborar un pla de treball individual que incideix en els aspectes que cal potenciar.

El procés escolar dels nousvinguts, segons la nostra experiència, té dos punts bàsics: les característiques de la llengua d'origen i la situació prèvia d'escolarització. Aquests dos factors són el binomi que cal conèixer per accelerar la plena incorporació de l'alumnat estranger nouvingut al currículum ordinari. A més a més, la singularitat dels alumnes ve marcada per ambdós factors, que ens fan parlar de punts de partida ençà completament diversos. Si es vol l'òptima socialització i una normalització de la situació de l'alumnat nouvingut en el centre educatiu, cal treballar-hi. La importància de tot plegat, al nostre entendre, prové de d'ensenyament que proposa fer front a la diversitat mitjançant la utilització de mètodes d'ensenyament diferents en funció de les característiques individuals dels alumnes. L'eficàcia d'una metodologia només pot valorar-se en relació a les característiques concretes dels alumnes als quals va destinada.

Així doncs, pel que fa a la llengua d'origen, en el cas del A.A. dividim l'alumnat en alumnes de llengua romànica (majoritàriament castellanoparlant) i no romànica (no castellanoparlant). Els romànics serien els alumnes moldaus i els sud-americans (peruans, xilens, equatorians, dominicans, colombians, uruguaians, salvadorencs, argentins i brasilers) i els no-romànics, els de llengua eslava (polonesos i russos) i els xinesos. Malgrat la divisió (feta a efectes pràctics per conèixer algunes qüestions gramaticals i fonètiques difícils), al A.A. el grup és heterogeni, tant per edat com per origen.

Pel que fa a l'escolarització, d'una banda, en el cas dels alumnes de llengua romànica castellanoparlants, tenim casos d'alumnes ben escolaritzats (peruans), poc escolaritzats (colombians) o amb escolarització deficiente (dominicans). Altres no castellanoparlants han estat ben escolaritzats (moldaus) o poc (brasilers). De l'altra, el cas dels de parla no romànica no castellanoparlants, la majoria han seguit una escolarització normal (xinesos, russos i polonesos). Una escolarització irregular dificulta el trànsit cap a l'aula ordinària, perquè als problemes de llengua hi afegim una base de coneixement feble o amb greus mancances.

Altrefactorindestriabledelsanteriorisélasituació sociofamiliar, en el cas dels sud-americans la immigració comporta una situació familiar sovint problemàtica, amb desestructuració familiar. No hem d'oblidar els trets culturals, que amplien, encaramés, el ventall divers. No és el mateix un alumne hispà, amb un tarannà generalment masculí, que un alumne xinès, amb una visió del nostre sistema educatiu decebedora, i un posat distant i respectuós.

Així mateix, els aspectes emocionals són bàsics, ja que la qualitat del seguiment emocional individual, dut a terme pel tutor, juntament amb l'ambient del centre acollidor determinen la socialització del nouvingut.

Els trets individuals de cada alumne, les seves diferències individuals són cabdals per a una bona intervenció des de l'A.A. La detecció de les N.E.E. de l'alumne, si en té, ens ajuda a definir i prioritzar en quins aspectes hem d'incidir. La tasca dels psicopedagogs a l'hora de la detecció, les informacions de les entrevistes personals i l'observació de l'equip docent de l'aula ajuden a definir els trets individuals.

Com a conclusió, l'acceleració del procés d'incorporació a l'A.O. rau en el coneixement de totes les característiques del nouvingut, en emprant un material adient i en la col·laboració del claustre i de l'equip docent de l'aula.

ANÀLISI D'EXPERIÈNCIES I PROJECTES D'ESCOLARITZACIÓ D'ALUMNES NOUINGUTS

Rubén López

A partir de l'anàlisi de les nostres experiències hem volgut establir alguns dels factors que, al nostre parer, determinen l'aprenentatge de l'alumne nouvingut. Aquestes experiències, entant que fortament condicionades per les característiques del barri i de l'IES on treballem, necessiten d'una breu contextualització.

El barri del Raval és un barri amb una gran quantitat de població d'origen estranger que tendeix a agrupar-se en diferents zones segons la comunitat a la que pertanyen. És aquí on es troba l'IES Milà i Fontanals. Aquest presenta un 54'6% d'alumnat de nacionalitat estrangera, el major percentatge del qual prové de països de llengua romànica. Al Milà, l'aula d'acollida funciona de manera semblant a un TAE, és a dir, com un grup independent dins l'IES. Degut a la desbordant i contínua afluència d'alumnat de llengües no romàniques, el recurs de l'aula d'acollida s'ha destinat sols a aquest alumnat amb una durada de tres trimestres.

Dins d'aquest context, hem trobat vuit possibles factors que incidirien en l'aprenentatge dels nouvinguts: la llengua d'origen, el sistema d'escolarització d'origen, l'edat d'arribada, els trets socio-econòmics de la família, els trets individuals de l'alumnat, les característiques del lloc de residència, els factors emocionals i les oportunitats que brinda el sistema.

En primer lloc, creiem que les característiques de la llengua pròpia influeixen de manera decisiva en l'adquisició d'una segona llengua. El primer exemple el tindriem en els diferents ritmes d'aprenentatge que trobem entre els alumnes de llengües romàniques i els de llengües no romàniques. Existeixen, també, diferències entre l'alumnat de diferent llengua romànica, així com entre el de diferent llengua no romànica.

En segon lloc, trobem els diferents nivells d'escolarització que presenten l'alumnat depenent del sistema d'origen. En aquest camp es detecten grans diferències d'escolarització entre les diferents procedències. Les principals diferències que hem trobat són: països amb un alt nivell d'escolarització generalitzat, països amb un nivell d'escolarització molt dispar, depenent de factors socio-econòmics i geogràfics, i països amb un baix nivell d'escolarització prou generalitzat.

En tercer terme, pensem que l'edat amb què l'alumne arriba al nostre sistema escolar també hi influeix. A secundària l'alumnat que arriba amb 12 anys presenta un major percentatge d'èxit que el que arriba amb 15 o 16 anys.

En quart lloc, trobaríem la situació socio-econòmica de la família que sol condicionar al nivell d'expectatives d'aquesta front a l'alumne. En la nostra experiència ens trobem amb dues situacions prou diferenciades. Per un banda, la situació on els fills grans s'han d'encarregar de la casa i dels més petits. Per l'altra, la situació on els fills grans han de treballar per ajudar econòmicament la família. Aquestes situacions provoquen absentisme i/o abandó dels estudis.

En cinquè lloc, tenim els trets personals de cada alumne. Pel que fa a aquest punt, ens trobem amb dificultats a l'hora de valorar si l'alumne té algun tipus de necessitat educativa especial. Moltes vegades, ens falten instruments per detectar si les dificultats que presenta un alumne són fruit únicament de la seva condició de nouvingut o es combinen amb dificultats d'una altra mena.

En sisè terme, creiem que les característiques esmentades del barri del Raval de Barcelona i de l'IES Milà i Fontanals condicionen de manera prou determinant l'acceleració del procés d'aprenentatge.

En setè lloc, parlariem dels factors emocionals que es poden treballar des de dos vessants diferents: el seguiment tutelar i l'ambient del centre. El primer vessant, té com a un dels seus fonaments l'orientació de l'alumne. Mentre que el segon vessant se centraria en la interacció del centre amb les

famílies i els alumnes, amb la finalitat de promoure una visió del centre com un lloc propi d'esbarjo i estudi. Treball important si tenim en compte que molts dels nostres alumnes no tenen un acamp pròpia a casa on poder estudiar.

Finalment, tindriem les oportunitats que ofereix el sistema. Dins d'aquest camp trobaríem els entrebancs que la política laboral posa als alumnes que volen estudiar un Programa de Garantia Social o un Cicle Formatiu (el permís de residència per reagrupament familiar no permet treballar fins que hagin passat 5 anys de la seva concessió), la política de beques, la ubicació dels CF fora del Raval, la manca d'adaptacions de CF i Batxillerat a alumnat nouvingut, etc.

Pensem que tots i cadascun d'aquests factors influeixen de manera decisiva en el procés d'aprenentatge dels alumnes nouvinguts. No obstant això, ens sembla que s'hauria d'incidir en facilitar l'accés de l'alumnat nouvingut a una formació reglada, sobretot pel que fa als PGS i CF. Veiem que molts dels nostres alumnes cerquen aprendre un ofici el més aviat possible per ajudar les seves famílies, i quan intenten accedir a algun d'aquests estudis sols hi troben obstacles.